

GOD VOOR, WIE TEGEN?

— door BETSY. —

GOD VÓÓR, WIE TEGEN?

GOD VÓÓR, WIE TEGEN?

EEN REISONTMOETING VAN LUTHER

DOOR

BETSY.

ROTTERDAM

J. M. BREDEE'S BOEKHANDEL EN UITGEVERS-MIJ.

DRUKKERIJ KOCH & KNUTTEL — GOUDA

HOOFDSTUK I.

't Is 13 April 1518. Door de Elsterpoort te Wittenberg zien we drie mannen de stad verlaten, waarvan twee in monniksgewaad.

Een van die monniken is doctor Maarten Luther, de wijd en zijd beroemde professor aan de Wittenbergsche hoogeschool.

Hij moet naar Heidelberg. Daar zal de orde der Augustijners weer haar driejaarlijksche Algemeene Vergadering houden; en haar overste, de vicaris-generaal Von Staupitz, heeft Luther opgedragen de vergadering te leiden. Dr. Von Staupitz weet wel dat broeder Martinus, sedert 1516 ook zelf vicaris, in alle opzichten voor die taak berekend is.

De andere monnik is Luthers kloosterbroeder, Leonard Beijer, die hem vergezellen moet. Want naar het voorbeeld van den Heiland, die, zooals we in Marcus 6: 7 lezen, Zijn discipelen uitzond twee aan twee, moeten de monniken, zoo luidt een van de regelen hunner orde, ook steeds met hun tweeën reizen.

God vóór, wie tegen?

*

De derde wandelaar, die hun pakjes draagt, is een gids.

Wie Maarten Luther was, behoeven we elkander, na ons pas gevierd Hervormingsfeest, natuurlijk niet meer te vertellen. En dat er in heel Duitschland geen onverschrokkenere man te vinden was dan hij, weten we ook allemaal. Want als we aan Luther denken, denken we tegelijk aan zijn moedige daad van 31 October 1517, toen hij den avond vóór Allerheiligen met een hamer in de hand naar de Slotkerk ging en daar aan de deur het papier aansloeg, waarop hij zijn vijf en negentig stellingen tegen den aflat had geschreven.

Wat het aanslaan van stellingen betreft, daarin lag op zichzelf niets bijzonders. 't Was iets heel gewoons voor de hoogeschole om de thesen of stellingen, waarover men in het openbaar wilde redetwisten, vooraf aan te plakken aan een of ander gebouw. Maar het was de *inhoud* van zijn stellingen, die deze daad van Luther tot zulk een buitengewoon stoutmoedige maakte. Want om zoo, „uit liefde tot de waarheid”, zooals hij er in aankondigde, openlijk de stem te verheffen tegen de schaamteloze bedriegerijen van de aflatkramers, door Rome zelf uitgezonden, tastte Luther, zonder het zelf te willen of te weten, het gezag aan van Kerk en Paus. En dat dit een waagstuk was, bewijst wel

het geweldig opzien, dat het allerwegen baarde.

„Hij is dan gekomen, de man naar ons hart, die durft, wat niemand durfde!” riep verheugd de prior van een zeker klooster. Keizer Maximiliaan zei, toen hij de stellingen gelezen had: „Hij heeft priesters en monniken een gevoelige les gegeven.” En Albrecht, aartsbisschop van Mainz, die door zijn commissaris Tetzl den handel in Duitschland liet drijven en daarvoor de winst met den paus zou deelen, voorspelde in zijn toorn: „De paus zal dien ellendigen bedelmonnik wel spoedig tot zwijgen brengen.”

Ditzelfde riepen ook al de Dominicaners, met Tetzl aan het hoofd. Ze maakten Luther van hun predikstoelen uit voor al wat leelijk was en zochten zoo overal het volk tegen hem op te hitsen. „Wacht nog maar veertien dagen, ten hoogste vier weken,” riepen ze, „en die beruchte ketter zal verbrand worden! We moeten dien booswicht en al zijn aanhangers vervolgen, wáár we kunnen!”

Zooals gewoonlijk bleef zulke opruiënde taal niet zonder uitwerking. Luther en zijn vrienden onderonden het maar al te duidelijk. Maar hij liet er zich niet door afschrikken, innig overtuigd dat God over hem waakte, en dat de zaak, die hij voorstond, de waarheid was. „Verwonder u maar niet, dat men mij zoo sterk aanvalt,” schreef hij aan zijn

vriend Spalatin. „Ik hoor met blijdschap die beledigingen. Zoo men mij niet haatte, zouden we niet zoo vast kunnen gelooven, dat de zaak, die ik ondernomen heb, van God zelf is. We weten nu eenmaal dat Christus gezet is tot een teeken, dat wedersproken zal worden, naar de oude Simeon voorspelde, toen hij het Kindeke in zijn armen hield.”

Maar het waren niet alleen de monniken, ook de bestuurders der Kerk begonnen zich er mee te bemoeien en hun toorn tegen den hervormer te luchten.

„Ik weet waarlijk niet op wien Luther vertrouwt, dat hij zoo de macht der bisschoppen durft aan te vallen,” gromde de prelaat van Brandenburg. „Ik zal niet rusten vóór ik den ketter, evenals dit hout, in de vlammen geworpen heb.” En met een nijdig gebaar wierp hij het stuk hout, dat hij in de hand hield, in het vuur, waar hij bij zat.

Toen Luther er van hoorde, zei hij: „De bisschoppen beginnen te begrijpen, dat *zij* hadden moeten doen, wat *ik* doe, en ze schamen zich er over. Ze noemen mij hoogmoedig en vermetel. Welnu, laat ze. Ik zal werken, zolang de Heer mij de kracht er toe schenkt, en met Gods hulp zal ik nimmer vreezen.”

Zoo stonden de zaken toen Luther dien 13^{den} April de reis naar Heidelberg aannam.

Het was niet met goedvinden van zijn vrienden, dat hij er heenging. Ze hadden integendeel al hun best gedaan om hem ervan terug te houden. 't Leek hun veel te gewaagd bij al de aanstokerijen van de monniken in de plaatsen, die hij door moest. Hadden zij niet gepocht: „Binnen een maand op zijn hoogst beloven we u zijn asch?” Er was niet veel noodig om hier of daar een volksbeweging tegen hem te verwekken. En wat ze met geweld niet durfden, redeneerden de vrienden, zouden ze wel door list zoeken te doen.

Maar geen vrees, zelfs voor het dreigendst gevaar, kon Luther afhouden van wat hij zijn plicht rekende. Hij stelde al zijn vertrouwen op zijn hemelschen Beschermmer; en in Zijn hoede zich veilig wetend, ondernam hij met een gerust hart den gevaarlijken tocht.

HOOFDSTUK II.

't Was een lange voetreis heel naar Heidelberg. Over Halle, Erfurt en verscheidene andere plaatsen, kwam Luther na eenige dagen doodmoe te Coburg aan.

„Alles gaat door Gods genade wèl,” schreef hij daar aan een vriend, „behalve dat ik beken gezondigd te hebben door die reis te voet te ondernemen. Maar ik heb er geen aflat voor noodig, want het berouw is volmaakt, en de voldoening is volkomen. Ik bezwijk haast van vermoeienis en alle rijtuigen zijn vol. Is dat niet genoeg en zelfs te veel boete, berouw en voldoening?”

Niettemin moest hij den volgenden morgen opnieuw den wandelstaf opnemen. Maar te Würzburg ontmoette hij een vroegeren kloosterbroeder uit Erfurt, die hem voor het verdere van de reis een plaats in zijn wagen aanbood. Met graagte maakte Luther hiervan gebruik. Hij zond den gids terug; en door het schilderachtige Maindal ging het nu per as over Wertheim naar het mooie stadje Miltenberg, waar men tegen den avond aankwam en overnachtten zou.

Er stond daar in Miltenberg, op den hoek van de

hoofdstraat, een groot logement, het oudste van Duitschland, dat zijn naam „De Reus” alle eer aan-deed. Het dateerde nog uit de twaalfde eeuw en had in zijn lang bestaan al heel wat hooge gasten, zelfs koningen en keizers geherbergd, ofschoon burgers en boeren er even welkom waren, zooals het opschrift op het uithangbord te lezen gaf:

Gods zegen is over dit bouwwerk gevraagd;
De Reus is van ouds de naam, dien het draagt;
 Vorsten en edelen worden hier gezien,
 Zoowel als burgers en buitenliën.

In dit logement namen ook Luther en zijn medereizigers hun intrek tot den volgenden morgen ¹⁾.

't Was overal in het Mairdal reeds bekend, dat de monnik uit Wittenberg, die een half jaar geleden door zijn stoutmoedig optreden tegen den afluathandel heel Europa in rep en roer had gebracht, in aantocht was; en ook in het rustige Miltenberg had die tijding een heele opschudding teweeggebracht.

Ook graaf Eberhard von Erbach had er op zijn hooggelegen kasteel in het Odenwald, zes uren van Miltenberg, van gehoord; en dadelijk was zijn besluit genomen. Want graaf Eberhard was niet alleen

1) Het hôtél staat er heden ten dage nóg en heet nog altijd *De Reus*, al is het lang zoo groot niet meer als vroeger. De bezoeker kan er nóg de kamer zien, waar Luther gelogeed heeft.

een dapper ridder, maar ook een trouw zoon van zijn Kerk. Hij blaakte van toorn tegen den goddeloozen monnik, die het had durven wagen het gezag aan te randen van de heilige Kerk en den paus; en nu zich zoo'n mooie gelegenheid opdeed om hem in handen te krijgen en den paus over te leveren, zou hij die zeker niet ongebruikt laten voorbijgaan. Zou hij ooit een verdienstelijker werk kunnen doen dan dit? Wel lag zijn jongste kind gevaarlijk ziek en smeekte hem de gravin om haar in dezen zorgvollen tijd toch niet alleen te laten. Maar het gold immers het heil van de Kerk. En moest daar niet alles voor wijken, zelfs vrouw en kind? Voor het altaar in het kerkje van de naburige abdij had graaf Eberhard eenmaal zijn ridderzwaard aan den dienst van de Heilige Maagd laten wijden. Thans zou hij met dat gewijde zwaard te harer eer een slag slaan als nooit tevoren.

Volgens verkregen inlichtingen zou de monnik den volgenden morgen in Miltenberg aankomen. De graaf moest dus zorgen hem vóór te zijn, en begaf zich in den namiddag aan het hoofd van zijn ruiterschaar op weg.

Tegen den avond kwam hij in het stadje. Voor „De Reus” stapte hij af. Hijzelf zou daar den nacht doorbrengen. Maar zijn ruiters zond hij met geheime bevelen het bosch in, waar Luther door moest komen.

Daar, aan den grooten weg, moesten ze wacht houden. De graaf zou zich den volgenden morgen vroeg bij hen voegen. Ontloopen zou de ketter hem niet, zoo waar als hij graaf Eberhard von Erbach was.

Hierop gerust gebruikte de graaf zijn avondmaal en ging toen naar zijn slaapkamer, die een verdieping hooger lag. Hier ontdeed hij zich van zwaard en wapenrusting. Hij wilde vroeg naar bed gaan, want hij moest den volgenden morgen vroeg op.

Terwijl hij bezig is de noodige aanstalten te maken, hoort hij in de naburige kamer, die slechts door een dunnen houten wand van de zijne gescheiden is, de liefelijke tonen van een luit. Een kort voorspel — en daar klinkt hem een volle, welluidende barytonstem in de ooren. Die stem zingt een geestelijk lied, ter eere van God. Hij kan de woorden duidelijk verstaan. Tusschen de verzen weer een meesterlijk luitspel. — Nu zwijgen gezang en luit. De zanger bidt.

En wèlk een gebed! Neen, zóó heeft de graaf nog nóóit hooren bidden. 't Is of daar een kind bezig is tot zijn vader te spreken. 't Is of de hooge God vlak vóór hem staat, zoo vertrouwelijk stort die bidder zijn hart voor Hem uit. Hoor — hij dankt God voor al Zijn zegeningen, voornamelijk voor de zending van Zijn lieven Zoon, die aan het kruis voor zondaren gestorven is. Hij bidt voor het heil van

de heilige Kerk, die zich in zulk een grooten nood bevindt, en of God haar wil helpen en uitredden. Hij bidt of God alle dwalenden, die Zijn heilig Evangelie nog niet kennen, de oogen wil openen; en eindigt met zichzelf en alle menschen in Zijn Vaderhoede te bevelen voor den komenden nacht.

De graaf heeft niet alleen geluisterd, maar, tot in de ziel geroerd, de handen gevouwen en in stilte meegebeden. Zijn hart, vol onrust, niet alleen wegens het doel van zijn reis, maar ook over vrouw en kind, is weer rustig geworden, en in vertrouwen op God slaapt hij getroost in.

Den volgenden morgen wekken hem weer diezelfde klanken. Weer die luit in de kamer ernaast. Weer die treffend schoone, hartroerende mannenstem, die een morgenlofied aanheft en dan weer in een hartelijk gebed Gods zegen afsmeekt voor den nieuwen dag.

„Amen,” fluistert de graaf en onwillekeurig slaat hij een kruis. Dan kleedt hij zich aan, gaat naar beneden en vraagt den waard: „Zeg me eens, wie is toch die vrome man, die naast mij logeert? Hij heeft mij zoo wonderbaar verkwikt door zijn bidden en zingen.”

„Zijn naam weet ik niet, Genadige heer,” is het antwoord; „maar aan zijn kleeding te zien, is het een geestelijke. Hij ziet er nog betrekkelijk jong

uit, en heeft een eerwaardig voorkomen. Hij is gisteravond aangekomen, even vóór u. Straks vertrekt hij weer. Hij heeft daar juist ontbeten."

"Breng mij dan dadelijk bij hem," zegt de graaf.
„Ik moet zijn zegen vragen eer hij heengaat."

HOOFDSTUK III.

Eenige minuten verlopen en — daar staat de graaf tegenover den vreemdeling, een breedgeschouderd man van in de dertig jaar, met een open gelaat, waaruit groote vastberadenheid spreekt, zoowel als beminnelijke zachtheid. Onder een breed voorhoofd glanzen een paar donkere, doordringende oogen. Vriendelijk reikt hij den graaf de hand en vraagt hem naar zijn begeeren.

De graaf vat eerbiedig de hem toegestoken hand en zegt: „Eerwaarde Vader, ik hoor van den waard, dat u op het punt staat van af te reizen; maar ik kan u niet laten gaan, zonder u eerst mijn hartelijken dank te betuigen voor wat ik gisteravond en vanmorgen door uw zingen en bidden van u ontvangen heb. Ik wou dat ik ook zulk een sterk en blijmoedig geloof had als u!”

„Ja, ja,” lacht de vreemdeling, „die heerlijke muziek is een van Gods edelste gaven. Niets kan den grimmigen duivel beter verjagen en een onrustig gemoed meer tot God opvoeren dan een vroom lied. Daarom heeft de Heer ons in Zijn woord zooveel

psalmen gegeven, opdat ook wij, arme zondaren, zouden leeren hem te loven, zooals de heilige Engelen in den Hemel dag en nacht doen."

"Doe mij het genoegen en zing mij nog eens een van uw schoone liederen," verzoekt nu de graaf. „Het zal me als een goede Engel bijblijven op den weg, dien ik heden te gaan heb."

De vreemdeling is aanstonds bereid. Hij wijst den graaf een zetel, neemt nogmaals zijn luit en zingt een lied van de allesomvattende liefde en genade Gods in Zijn Zoon Jezus Christus.

"Mochten we toch maar meer zulke liederen hooren!" verzucht de graaf als de zanger geëindigd heeft. „Maar ach, niet allen in onze heilige Kerk zijn zooals gij. Als het van u afhing zou het zeker beter met haar gesteld zijn. Zeg me eens, Eerwaarde Vader, hoe denkt u over de leer van den heiligen Augustinus, dat we niet zalig kunnen worden door onze goede werken, boetedoeningen en bedevaarten, maar alleen door het heilig zoenoffer van Christus?"

De vreemde glimlacht en zegt: „Ik merk, heer Graaf, dat u niet alleen een vroom gemoed en gevoel voor muziek bezit, maar dat ge ook in de godgeleerdheid en in de kerkvaders thuis zijt. Welnu, ik wil u gaarne mijn gevoelens hierover zeggen."

En nu gaat hij een lofreden houden op den Afri-

kaanschen kerkvader, den zoon van de vrome Monica. En terwijl de graaf met alle aandacht en belangstelling toelustert, spreekt hij al maar verder, over zonde en genade, over het kruis van Golgotha, over het nuttelooze van alle eigen verdienste en boetedoeningen en wijst zijn toehoorder op den eenigen Zaligmaker Jezus Christus, als het Lam Gods, dat de zonde der wereld heeft weggedragen.

Terwijl beide mannen zoo in gesprek zijn, steekt de waard zijn hoofd binnen en vraagt met een verwonderd gezicht, of de heeren wel aan hun tijd denken. Wagen en paarden staan al haast twee uren voor de deur.

„Heilige Maria!” springt de graaf verschrikt op. „Ik vergeet mijn heelen aanslag! Ik moet onmiddellijk weg. Maar, Eerwaarde Vader, geef me eerst uw zegen op mijn weg; want ik ben uitgegaan voor een Gode zeer welgevallig werk, dat mij, denk ik, door den Hemel hooger aangerekend zal worden, dan alles, wat ik tot heden gedaan heb.”

De vreemde begint iets te vermoeden en vraagt: „Mag ik ook weten, wat dat gewichtige werk wel is, heer Graaf?”

„Zeker! Ik ga dien vervloekten aartsketter van Wittenberg, Martin Luther, vangen!” zegt de graaf met vuur. „Hij moet vandaag hierheen komen, naar ik met zekerheid gehoord heb. Mijn ruiters liggen

al sedert gisteravond op de loer. Hij kan me onmogelijk ontsnappen."

"En wat wilt ge met hem doen, als ge hem hebt?"

"Dan zal ik hem in het diepste hol van mijn toren opsluiten, en hem zóó lang door mijn priesters laten bewerken, tot hij afstand doet van zijn ketterij."

"En als hij dat *niet* doet?"

"Dan zal ik hem naar Rome brengen en hem den Heiligen Vader overleveren. Die kan dan zijn lichaam in de vlammen van den brandstapel werpen, als hij geen boete wil doen, en zijn ziel in het helsche vuur!"

"Als het u om Luther te doen is, behoeft ge u geen verdere moeite te geven," lacht nu de vreemdeling. "Hij staat al voor u. Martin Luther ben ik."

De graaf staat als versteend en blijft Luther maar aanstaren, met verschrikte oogen, zonder een woord te kunnen uitbrengen. Deze gaat intusschen vriendelijk voort: „Zooals u ziet, heer Graaf, ben ik volkomen in uw macht. Wilt ge mij, argeloos reiziger, in uw toren opsluiten, omdat ik, uit liefde tot de eer van God en het heil van zielen, naar den drang van mijn geweten tegen den schandelijken aflat-handel getuigd heb — hier ben ik! Laat gerust uw knechten komen om mij te binden. Ik heb geen anderen beschermer dan den levenden God."

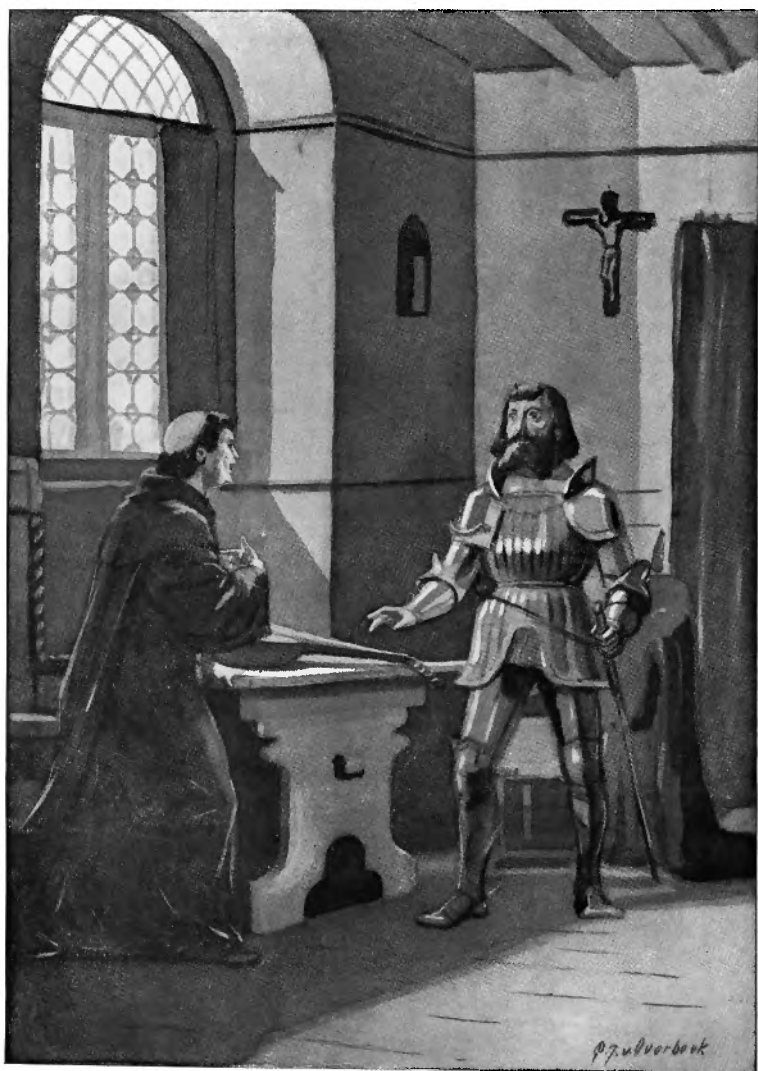
"Neen, neen!" roept de graaf met afwerend ge-

baar, nu hij zijn stem weer kan gebruiken. „Neen, neen! Geen woord meer daarvan! Ge hebt me door uw bidden en zingen overwonnen, nog eer ik u gezien had. Ik erken met heel mijn hart, dat ik uit louter verblindheid gehandeld heb en ik betreur het diep. Maar bewijs me nu de gunst, eerwaarde doctor Luther, om met mij naar mijn kasteel te gaan. Het ligt niet ver uit uw weg. Dan kan mijn vrouw ook van uw heerlijke woorden genieten.”

Wat er verder in die gedenkwaardige oogenblikken tusschen den ketterschen monnik en zijn vervolger gesproken is, weten we niet; maar niet lang daarna zat Dr. Maarten Luther in zijn wagen en graaf Eberhard von Erbach, gevolgd door zijn ruiters, te paard er naast.

Zoo ging het door het Maindal en het Odenwald naar het grafelijk slot. Maar één van zijn ruiters had de graaf met een geheime opdracht vooruitgezonden. En toen nu de stoet het vriendelijk bergstadje Erbach naderde, begonnen daar opeens de kerkklokken te luiden; en bij het binnenkomen van de stad stonden de schoolkinderen opgesteld in de straat en zongen ze: „Heil, die daar komt in 's Heeren naam!”

Op het kasteel gekomen bracht de graaf zijn gast niet naar den toren, maar in de ridderzaal, bij de verbaasde gravin, met den vroolijken uitroep: „Hier is hij! Maar we hebben de rollen verwisseld.

Bladz. 19. Martin Luther ben ik.

Hij is de vanger en ik ben de gevangene. Als een Saulus ben ik uitgegaan, als een Paulus kom ik terug. Laat spoedig een feestmaal bereiden; want heden is onzen huize zaligheid geschied!"

Van dien dag af was het kasteel Erbach in het Odenwald een van de eerste woningen van Duitschland, waar het Evangelie vrijen toegang had. Nergens hadden Luther en de Hervorming voortaan geestdriftiger vrienden; nergens volgde men met warmer belangstelling den loop der gebeurtenissen, en werd er met den hervormer meer meegeleefd dan daar.

Het geslacht van de graven Von Erbach bestaat nog en behoort nog steeds tot de aanzienlijkste van Duitschland.

HOOFDSTUK IV.

Verdere bijzonderheden van Luthers verblijf op het kasteel Erbach zijn niet bekend. Blijft dus alleen nog te vertellen, dat hij 21 April veilig en wel te Heidelberg kwam en daar aan het Augustijner klooster afstapte.

Zijn keurvorst had hem een aanbevelingsbrief voor den Paltsgraaf meegegeven. Luther ging daarmee naar het slot, waar hij zeer beleefd en vriendelijk ontvangen werd. Paltsgraaf Wolfgang noodigde hem dikwijls aan zijn tafel en liet hem al het merkwaardige bezichtigen van zijn prachtig kasteel; allerlei sieraden, wapenrustingen, harnassen en andere bezienswaardigheden. Luther bewonderde het alles met groote belangstelling en bracht menig genoegelijk uurtje door bij zijn hoogen gastheer.

Maar hij had meer te doen dan op bezoek te gaan. De hervormer brandde van verlangen om het zaad van het zuivere Evangelie, dat hij in Saksen met zooveel ijver verkondigde, ook in dit deel van Duitschland uit te strooien, vooral onder de studenten; want ook Heidelberg had een hoogeschool.

Met dit doel ging hij weer eenige stellingen schrijven, om die dan in het openbaar te verdedigen. Zijn beroemde naam trok een groote menigte hoorders naar de zaal van het Augustijner klooster; en de redetwist, daar gehouden, werd tot grooten zegen voor de Palts; inzonderheid voor drie jonge studenten, waaronder ook een Dominicaner, die er den Heiland door vonden als hun éénigen Zaligmaker, en al spoedig zelf als Evangeliepredikers onder hun volk optraden.

Toen de Orde haar vergadering geëindigd had, keerde Luther naar Wittenberg terug.

De Paltsgraaf stelde hem een brief voor den keurvorst ter hand, waarin hij zeide „dat Dr. Luther, door de bekwaamheid, die hij in den redetwist had getoond, een grooten roem over de Wittenbergsche hoogeschool gebracht had”. Een lofspraak, waar keurvorst Frederik ten zeerste mee ingenomen was; want die hoogeschool was zijn troetelkind, omdat hij haar zelf had gesticht.

Te voet terugreizen mocht Luther niet. De ordebroeders van Neurenberg namen hem tot Würzburg mee. Met andere reed hij verder tot Erfurt, en op diezelfde manier kwam hij ook te Eisleben. De Augustijners dáár waren zóó trotsch op den doctor, die zooveel luister verspreidde over hun orde en hun stad, immers *zijn* geboortestad, dat ze hem op hun kosten naar Wittenberg lieten brengen. Ieder

wilde dien buitengewonen man een bewijs van tegenegenheid en hoogachting geven.

Zoo wat een maand na zijn vertrek kwam Luther behouden thuis, innig verheugd over zijn heerlijke, welgeslaagde reis, die hem en de Hervorming, ten spijt van zijn vijanden, een menigte nieuwe vrienden had bezorgd; en het hart vol dank aan zijn trouwen God, die hem zoo veilig geleid en tot zijn taak bekrachtigd had.

Ook zijn vrienden, wien hij ervan vertelde, waren blij, dat hij zich maar niet aan hun raadgevingen, hoe welgemeend ook, gestoord had, nu ze opnieuw zoo heerlijk aan hem vervuld zagen, wat Luther zelf wel eens bij zijn luit zal gezongen hebben, zij het al niet in dezelfde *woorden*, dan toch zeker wel in den *geest* van onderstaand lied:

Zoo God, *mijn* God maar vóór mij is,
 Dan is er niets mij tegen;
 Zijn trouw maakt zelfs de wildernis
 Mij tot een oord van zegen.
 In nood is mij
 Zijn hulp nabij;
 Zijn Vaderlijke ontferming
 Blijft eeuwig mijn bescherming.
